

Kommunstyrelsen

Eskilstuna kommuns klimatkontrakt med Viable Cities 2024

Förslag till beslut

Eskilstuna kommuns del av Viable Cities Klimatkontrakt 2030 för år 2024 godkänns.

Sammanfattning

År 2021 antogs Eskilstuna kommun som en av 23 svenska städer i Viable Cities satsning Klimatneutrala städer 2030. Inom ramen för satsningen åtar sig deltagande kommuner och myndigheter att utveckla ett årligt klimatkontrakt där alla parter i samarbetet tar på sig att konkret bidra till att öka takten i klimatomställningen till 2030. Det upprättas ett klimatkontrakt per kommun. I Eskilstunas del av Klimatkontrakt 2030 mellan Eskilstuna kommun, deltagande myndigheter och Viable Cities beskrivs redan beslutade lokala mål och aktiviteter.

Ärendebeskrivning

Eskilstuna kommun antogs år 2021 som en av 23 svenska städer i Viable Cities satsning Klimatneutrala städer 2030 och har därmed tillgång till bred kompetens, samarbeten och viss finansiering för att fortsätta arbetet för ett Klimatpositivt Eskilstuna 2045 i enlighet med Klimatprogram Eskilstuna. Inom ramen för satsningen åtar sig deltagande kommuner, det strategiska innovationsprogrammet Viable Cities och myndigheterna Vinnova, Energimyndigheten, Formas, Tillväxtverket, Naturvårdsverket och Trafikverket att utveckla ett gemensamt klimatkontrakt.

Klimatkontrakten är en kraftsamling för att snabba på omställningen till klimatneutrala städer 2030, med ett gott liv för alla inom planetens gränser där alla parter i samarbetet tar på sig att konkret bidra till att öka takten i klimatomställningen. Det upprättas ett klimatkontrakt per kommun och Klimatkontrakt 2030 för år 2024 undertecknas formellt av respektive kommunstyrelses ordförande, myndigheternas generaldirektörer samt Viable Cities programchef i samband med European Viable Cities Day den 8 december 2023.

I Eskilstunas version beskrivs hur Eskilstuna arbetar för att bidra till kraftsamlingen genom de två beslutade styrdokumenterna *Klimatprogram Eskilstuna* och *Kommunkoncernens plan för klimat* där mål, arbetssätt och kommunens roll framgår. Vidare beskrivs Eskilstunas arbete och ambition utifrån de rubriker som ingår i Klimatkontrakt 2030 som förutom mål, organisering, strategi för att nå dit och en beskrivning hur

Eskilstuna samverkar med näringsliv, akademi och medborgare även inkluderar ställningstaganden för hur Eskilstuna kommer bidra till samarbetet i frågor som:

- Klimatinvesteringsplaner
- Digitalt stöd för genomförandet
- Innovationsnav för klimatneutrala kommuner
- Klimatanpassning
- Klimatsmart mobilitet

För att dela kunskap och erfarenheter mellan kommunerna delar även varje kommun några viktiga uppdateringar och mest angelägna erfarenheter som skett under året.

I Eskilstunas del av Klimatkontrakt 2030 beskrivs redan beslutade lokala mål och planerade aktiviteter. Förslag till klimatkontrakt för 2024 har förankrats i koncernutvecklingsgruppen Klimatsmart samt med de fem fokusområdesteamen som är kopplade till koncernens klimatarbete.

Finansiering

Kostnader för genomförandet för Eskilstuna kommuns åtaganden i klimatkontraktet täcks av kommunens befintliga ram för nämnder och bolag och arbetet får dessutom stöd via Viable Cities under 2021–2024.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Genomförandet av klimatkontraktet och kraftsamlingen med myndigheterna och de 23 städerna i Viable Cities, bidrar till att öka takten i klimatomställningen genom ökad kunskap och konkreta aktiviteter. Genom att lyfta fram att Eskilstunas klimatomställningsarbete är ambitiöst och sker i bred samverkan med företag, akademi och medborgare samt i samverkan med andra kommuner, myndigheter och Viable Cities ökar möjligheterna för Eskilstuna att ta del av de klimatsatsningar och utlysningar som successivt öppnas upp inom ramen för EU:s mission om Klimatneutrala städer som Viable Cities är en del av.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Kommundirektör
Tommy Malm

Miljö- och samhällsbyggnadsdirektör
Kristina Birath



A Swedish strategic innovation program jointly funded by the Swedish Energy Agency, Vinnova and Formas.

Klimatkontrakt 2030

Mellan Eskilstuna kommun och myndigheterna Energimyndigheten, Formas, Naturvårdsverket, Tillväxtverket, Trafikverket, Vinnova samt Viable Cities.

Version 2023



Innehållsförteckning

| | |
|---|----|
| Klimatkontrakt 2030..... | 3 |
| 1. Syftet med Klimatkontrakt 2030..... | 4 |
| 2. Parter..... | 4 |
| 3. Kommunens åtaganden..... | 5 |
| 3.1. Kommunens klimatmål..... | 5 |
| 3.2. Strategi..... | 5 |
| 3.3. Organisation och ledning..... | 5 |
| 3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare..... | 5 |
| 3.5. Klimatinvesteringsplan..... | 5 |
| 3.6. Digitalt stöd för genomförandet..... | 5 |
| 3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner..... | 6 |
| 3.8. Klimatanpassning..... | 6 |
| 3.9. Klimatsmart mobilitet..... | 6 |
| 3.10. Rapportering och uppföljning..... | 6 |
| 4. Viable Cities åtaganden..... | 6 |
| 4.1. Samordning Klimatkontrakt 2030..... | 6 |
| 4.2. Smart policyutveckling..... | 7 |
| 4.3. Innovation..... | 7 |
| 4.4. Samordnad finansiering..... | 8 |
| 4.5. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer..... | 8 |
| 5. Myndigheternas åtaganden..... | 8 |
| 5.1. Smart policyutveckling..... | 9 |
| 5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling..... | 9 |
| 5.3. Samordnad finansiering..... | 9 |
| 5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer..... | 10 |
| 6. Strategiska utvecklingsprojekt 2024..... | 12 |
| 6.1. Governance..... | 12 |
| 6.2. Klimatinvesteringsplaner..... | 13 |



| | | |
|------|---|----|
| 6.3. | Konkurrenskraft genom omställning | 13 |
| 6.4. | Medborgarengagemang | 14 |
| 6.5. | Systemdemonstratorer | 14 |
| 6.6. | Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt | 15 |
| 7. | Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering | 15 |
| 7.1. | Viktigaste uppdateringar för kommunen | 15 |
| 7.2. | Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen | 16 |
| 7.3. | Viktigaste uppdateringar för Viable Cities | 16 |
| 7.4. | Viktigaste uppdateringar för myndigheterna | 16 |
| 8. | Kontraktet | 17 |



Klimatkontrakt 2030

Klimatfrågan är vår tids största utmaning. En samhällsutmaning som är både lokal och global och samtidigt ömsesidigt förstärkande av andra samhällsutmaningar som på ett fundamentalt sätt påverkar samhällets utveckling och hotar förutsättningarna för jorden. De arbetssätt vi hittills använt för att traditionellt utveckla vårt samhälle räcker inte längre. Vi måste arbeta på helt nya sätt. Tillsammans bygger vi en rörelse bland många aktörer i samhället för att nå missionen **Klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.**

Klimatkontrakt 2030 är ett verktyg för att nå detta. Det är ett långsiktigt åtagande som säkrar ett utvecklat samarbete mellan städerna och den statliga nivån. Utgångspunkten för arbetet är att ett ökande antal svenska kommuner och samhällen samlar en bredd av aktörer och mobiliserar på många nivåer – lokalt, regionalt, nationellt, internationellt – för att bana väg för snabbare omställning till klimatneutralitet och hållbarhet i Sverige, Europa och världen. De städer och myndigheter som tillsammans med Viable Cities arbetar med Klimatkontrakt 2030 är föregångare som har alltså ambitionen att bana väg för en bredare omställning som involverar många fler.

Klimatkontraktet 2030 är ett verktyg för samverkan inom governance och används för att tillsammans arbeta bortom aktörers direkta rådighet för att förverkliga ett gemensamt mål och innebär ett systemskifte mot ett helhetstänkande inom offentlig förvaltning

Klimatkontrakt 2030 skapar ett sammanhang som katalysator för nya, innovativa former av samarbete mellan städer, näringsliv, akademi, forskningsinstitut och civilsamhälle. Detta stärker förutsättningarna att mobilisera och driva en gemensam utveckling i en nutid och ett samhälle som i allt högre grad präglas av komplexitet. Klimatkontrakt 2030 möter ett behov av utvecklad samhällsstyrning, en (flernivåmobiliserande) governance process för klimatomställningen. Klimatkontrakt 2030 är ett arbetssätt för att aktörer på olika styrvåer ska kunna gå bortom det man som enskild aktör har direkt rådighet över för att förverkliga mål och mission, som innebär systemskiften. Inte minst handlar det om att gå från stuprörsbaserad verksamhet till helhetstänkande.

Tillsammans bygger vi förmåga steg för steg att ställa om snabbare!

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030

Syftet med detta Klimatkontrakt är att öka tempot i klimatomställningen i städer inom ramen för Agenda 2030 och samtidigt bidra till en fortsatt återhämtning och utveckling av svensk ekonomi i en tid som präglas av flera sammanlänkade kriser.

Klimatkontraktet uttalar parternas avsikt att höja ambitionen inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Klimatkontraktet ger även Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städernas klimatomställning. Detta ska uppnås genom ömsesidiga



och långsiktiga åtaganden om insatser från de undertecknande statliga myndigheternas, innovationsprogrammet Viable Cities och kommunens sida.

2. Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Eskilstuna kommun.
- Myndigheterna: Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Naturvårdsverket, Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Tillväxtverket, Trafikverket och Verket för innovationssystem (Vinnova).
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities¹.

3. Kommunens åtaganden

Eskilstuna kommun har tillsammans med representanter från företag, offentlig och idéburen sektor arbetat fram ett gemensamt klimatprogram med övergripande klimatmål som omfattar alla som bor och verkar i Eskilstuna kommun med dess två städer och landsbygd.

Kommunkoncernen är en av alla de aktörer som förväntas bidra till det gemensamma klimatmålet, men också ta ansvar för att övergripande samordna, kommunicera och följa upp ett gemensamt klimatarbete.

Parallellt med *Klimatprogram Eskilstuna* har Eskilstuna kommun upprättat en plan för hur kommunkoncernen ska arbeta framåt för att bidra till det gemensamma klimatmålet. De båda styrdokumenterna *Klimatprogram Eskilstuna* och *Kommunkoncernens plan för klimat* beslutades av Kommunfullmäktige den 10 november 2022. Eskilstuna kommer därmed bidra till missionen om klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser genom att arbeta i bred samverkan, med tillitsbaserat arbetssätt och fokus på att minska både territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp i snabb takt.

¹ Viable Cities är ett strategiskt innovationsprogram som finansieras av Energimyndigheten, Vinnova och Formas. Programmet har en löptid från 2017 till 2030 och har cirka 130 medlemmar, Vårdorganisation är KTH.



3.1. Kommunens klimatmål

Eskilstunas klimatavtryck ska successivt övergå från att vara negativ till att bli positiv och ska arbeta i enlighet med Parisavtalet för att begränsa den globala uppvärmningen till väl under två grader. För att bidra till globala och nationella klimatmål samt Eskilstuna vision 2030 är det långsiktiga målet ett klimatpositivt* Eskilstuna 2045.

Mål:

- **Ett klimatpositivt Eskilstuna 2045**

För att det ska vara möjligt att nå det långsiktiga målet behöver alla som bor och verkar i Eskilstuna kommun bidra och utsläppsminskningen ske exponentiellt i enlighet med vad den regionala koldioxidbudgeten visar**. Det innebär att de större utsläppsminskningarna måste ske redan i tidigt skede. Detsamma gäller för övriga växthusgaser samt de konsumtionsbaserade utsläppen.

Delmål:

- **Minska det totala nettoutsläppet av territoriella*** växthusgaser med cirka 80 procent mellan 2020 och 2030.**
- **För konsumtionsbaserade utsläpp bör motsvarande minskningstakt följas eller hållas i linje med nationella mål när de beslutas.**

Det bör noteras att det finns ett utrymme för klimatkompenserade**** åtgärder för att nå både kort- och långsiktigt mål.

**Att vara klimatpositiv innebär att bidra till att kapsla in mer växthusgaser än vad man bidrar till att släppa ut.*

*** Södermanlands läns koldioxidbudget. Koldioxidbudgeten utgår från senaste IPCC-rapporten och utifrån en global rättvisaspekt. Metoden ska vara forskningsbaserad (för närvarande Tyndall-modellen) Endast koldioxidutsläpp omfattas.*

****Utsläpp som sker inom Eskilstuna kommuns geografiska område*

*****Klimatkompenserade åtgärder kan ske genom aktiv inlagring av växthusgaser. Det kan också ske genom att köpa klimatkompensation genom organisationer som erbjuder certifierade och verifierade klimatprojekt kontrollerade av oberoende part. Klimatkompensationen ska komplettera, inte ersätta, aktiviteter som leder till minskade utsläpp i hela värdekedjan.*

3.2. Strategi

Ledordet är tillsammans. Eskilstunas Vision 2030, Eskilstunas varumärkesplattform och Klimatprogram Eskilstuna har tagits fram i bred samverkan. Visionen beskriver tre målbilder som omfattar en hållbar livsstil, ett gott liv samt ett aktivt arbetsliv och modigt näringsliv. Varumärkesarbetet har lett till ett gemensamt begrepp där Eskilstuna gör evolution*. Det fortsatta arbetet syftar till att skapa förutsättningar för varandra att lyckas nå klimatmålet och sker i samverkan med de företag och organisationer som signerat en avsiktsförklaring för ett Klimatpositivt



Eskilstuna 2045 och de som ingår som partners eller stödpartners till Viable Cities satsning Klimatneutrala städer 2030.

Eskilstunas vision 2030 och Eskilstuna Klimatprogram anger en gemensam riktning, med sikte på att göra Climatevolution*.

Utgångspunkten i Eskilstunas klimatomställningsarbete är ett tillitsbaserat arbetssätt där varje individ ska kunna, och vilja, bidra till att nå klimatmålet utifrån egna förutsättningar på de områden individen har rådighet, oavsett om man företräder sig själv eller en organisation. Respektive aktör och verksamhet har bäst förutsättningar att identifiera vilka aktiviteter som ger störst effekt både på kort och lång sikt samt förmåga att tillsammans med andra nå innovationshöjd inom sitt område.

Fem fokusområden är identifierade:

- Transportera och resa hållbart
- Använda och producera energi effektivt
- Bygga, reovera och anlägga med låg klimatpåverkan
- Konsumera och producera medvetet
- Lagra och ta upp växthusgaser

För att skapa förutsättningar och engagemang för en *gemensam* och *accelererad* klimatomställning utifrån de fem fokusområdena satsar Eskilstuna på tre parallella arbetspaket:

Samarbetet

Målet är att etablera en samverkansarena – Climatevolution* - som mobiliserar och möjliggör en accelererad klimatomställning

Åtagandet

Målet är att göra det möjligt och attraktivt för alla samhällsaktörer att göra lokala åtaganden för klimatomställning.

Stödet

Målet är att identifiera och utveckla stödsystem för att kunna erbjuda accelererad klimatomställning för olika aktörer inom de fem identifierade fokusområdena.

Strategin för kommunkoncernens interna klimatarbete är att på ett tydligare sätt implementera klimatperspektivet i ordinarie styrning och ledning. Eskilstuna kommun arbetar med en tillitsbaserad styrning vilket innebär att inga detaljerade handlingsplaner tas fram på central nivå, utan nämnder och bolagsstyrelser ansvarar själva för att planera och genomföra relevanta och kostnadseffektiva klimatåtgärder. En kartläggning av koncernens klimatpåverkan enligt GHG-protokollet (basår 2019) ligger till grund för arbetet tillsammans med beslutade mål och minskningstakt enligt Kommunkoncernens plan för klimat.

Samtidigt är strategin i koncernen att utöka och formalisera samverkan mellan olika verksamheter och kompetenser inom koncernen. Syftet med den utökade samordningen är bland annat att skapa



en gemensam bild av behov och prioriteringar, skapa förutsättningar för politiken och ledningen att kraftsamla i rätt frågor, stötta relevanta funktioner i linjen och öka klimatkompetensen i koncernens huvud- och stödprocesser. Det systematiska miljöarbetet används som ett komplement, en stabil bas i förvaltningarnas och bolagens arbete som ger stöd och sammanhang.

3.3. Organisation och ledning

Kommunorganisationen är en av Eskilstunas alla aktörer, men har samtidigt en särställning i klimatomställningsarbetet. Kommunorganisationen har via sitt planmonopol rådighet över hur klimatfrågan hanteras lokalt i beslut om användning av mark- och vattenområden samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Kommunen har också rådighet över hur klimatfrågan hanteras inom det kommunala kärnuppdraget det vill säga samhällsservice såsom skola, vård och omsorg, krishantering, vatten, miljö- och hälsoskydd, avfallshantering med mera.

Det är Eskilstuna kommuns politiska ledning, kommunfullmäktige, som initierat klimatprogrammet och har det övergripande ansvaret för att fatta beslut om mål, fokusområden och att ge uppdrag om fortsatt klimatarbete. Rapportering av resultat, analys och rekommendation om prioritering framåt sker årligen till kommunstyrelsen som också har i uppdrag att se till att arbetet fortskrider.

Det kommunkoncerninterna klimatarbetet leds av en Samordningsgrupp Klimat som håller ihop, analyserar och ansvarar för rapportering till styrgrupp och politik med hjälp av de fokusområdesteam som finns. I fokusområdesteamen ingår nyckelpersoner från linjen, experter eller funktioner med stort inflytande över viktiga processer. Teamen har en viktig roll för att leda och stötta det strategiska klimatarbetet för koncernen inom det specifika fokusområdet.

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2023 om [Strategisk inriktning 2024-2027](#). Ett av inriktningsmålen är Klimatsmart. För varje inriktningsmål har nu en koncernutvecklingsgrupp (KUG) bildats. KUG Klimatsmart med relevanta direktörer, VD:ar och förvaltningschefer utgör styrgrupp för *Klimatprogram Eskilstuna* och *Kommunkoncernens plan för klimat*.

För att accelerera klimatomställningen i den omfattning som krävs behöver kommunen utveckla förutsättningar för agila och innovativa system tillsammans med andra aktörer. Nya former av organisering, behöver utvecklas och ingår i arbetspaket *Samverkan*. Kommunorganisationen ska utgöra en stödfunktion i ett gemensamt klimatarbete och ansvarar för övergripande samordning, kommunikation och uppföljning av de samlade resultaten.

3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare

De tre arbetspaketen ovan är formulerade med en målsättning att skapa en accelererad klimatomställning för att nå målet om ett klimatpositivt Eskilstuna 2045. Detta mål når vi genom att jobba i samverkan i alla fokusområden och processer.



Det konsortium som bildats för att arbeta utifrån de tre arbetspaketen består av Eskilstuna kommun, Mälardalens Universitet, Studieförbundet och ReTuna (Eskilstuna Energi och Miljö) och har alla en roll i utvecklingen och genomförandet av arbetspaketen. ReTuna samlar aktörer kopplade till handeln och cirkularitet, Studieförbundet samlar folkbildarna och jobbar med medborgarperspektiv, Mälardalens Universitet (MDU) undersöker behov av stöd och tillgänglig forskning för att Eskilstunas aktörer ska lyckas med sin klimatomställning. Eskilstuna kommun processleder och samlar aktörer kopplade till fokusområdena och utvecklingen av en gemensam arena för klimatomställning och driver på engagemang genom lokala klimatåtaganden. Under 2023 uppdateras det lokala klimatåtagandet och kommunen har antagit en ambition om att gå från 60 till 250 signerade organisationer 2027.

Tillsammans med de tolv organisationer* som står bakom konsortiets ansökan till Viable Cities satsning, samt de ca 60 företag och ideella föreningar som hittills signerat en avsiktsförklaring för ett klimatpositivt Eskilstuna 2045, finns goda förutsättningar för ett långsiktigt hållbart samarbete och ett brett engagemang för en accelererad klimatomställning som stärker lokala företag och skapar förutsättningar för ett gott liv, tillsammans med en bredd av aktörer i Eskilstuna.

Under 2023 har flera möten ägt rum och branschkluster har involverats. Genom att flera olika branschkluster kopplas samman under 2024 med samverkansarenan Climatevolution* och dess fokusområden, skapas starka värdekedjor och nätverk som ger en bredd och ett djup i arbetet med klimatprogrammets fem områden. Dessa nätverk och dialoger skapar även en positiv grogrund för gemensamma klimatprojekt och ansökningar som kan ge ökad och uppskalad effekt i omställningen.

Exempel: Flera olika branschkluster samlar det lokala näringslivet och kommunen för att arbeta tillsammans med lokala samhälls- och näringslivsutvecklingsfrågor. Länsbildningsförbundet samlar länets alla studieförbund, bibliotek, folkhögskolor och Riksidrottsförbundet. MDU med dess samverkansplattformar driver tillsammans med industrin och offentliga aktörer på för att samarbeta kring framtidens kompetens, teknik, innovation och produktion. Energy Evolution Center samlar entreprenörer, forskare, näringsliv, fastighetsägare och offentliga verksamheter för att testa och utveckla innovativa lösningar som leder till verklig energiomställning, ökad konkurrenskraft hos företag och säkrad kompetensförsörjning.

**ATEA, Mälardalens Industrial Technology Center (MITC), Berglunds Åkeri, Länsbildningsförbundet, AGRO Sörmland, PEAB, Destination Eskilstuna, Mälarstaden Asset Management, Regio Fastighets AB, Mälarplast AB, Affärsplan Eskilstuna samt Energy Evolution Center.*

Kommunen avser att:

- Arrangera och facilitera arenan Climatevolution* som mötesplats och samverkansplattform för branschkluster och föreningar som vill bidra till klimatsmarta lösningar kopplade till de fem fokusområdena i klimatplanen.
- Skapa och koordinera aktiviteter och projekt inom alla fem fokusområden för att driva en klimatsmart omställning med ambitionen om ett klimatpositivt Eskilstuna 2045.
- Utforska kommunens roll i energigemenskaper inom projektet Kommunala energigemenskaper.



3.5. Klimatinvesteringsplan

Under 2023 har den ekonomiska modulen i ClimateOS-verktyget testats för ett antal omställningselement i syfte att få fram ett underlag för klimatinvesteringar. Modulen liknar det verktyg som används inom Viable Cities. Eskilstunas ambition under 2023 har varit att identifiera vilka avgränsningar som behövs och vilken på nivå klimatinvesteringsplanen behöver vara för att bidra med nytta i klimatarbetet. Detta arbete fortsätter under 2024 och konkretiseras bland annat inom projektet *Stadens resa* som kommer att genomföras tillsammans med Helsingborgs stad, Afry och Climate View. I projektet som beviljats medel av Viable Cities bryts stadens klimatmål ner till behov av attribut och aktiviteter för att nå klimatmålen och en klimatinvesteringsplan tas fram för valda attribut och/eller aktiviteter.

Klimatberäkningar i beslutsunderlag för investeringar i kommunens egna verksamhetslokaler kommer att testas och utvärderas i ett pilotprojekt under 2024.

Eskilstuna kommunkoncern arbetar efter en kategoristyrningsmodell där de strategiskt prioriterade upphandlingskategorierna hanteras utifrån ett helhetsgrepp där både ekonomiska mål och klimatmål inkluderas tillsammans med bland annat användarens behov och marknadens mognad. Koldioxidberäkningar och omvärldsanalys ur klimatperspektiv är viktiga underlag för kategoriteamets arbete och fångar också klimatpåverkan från de avtal och kategorier som har störst ekonomisk omsättning. Kommunkoncernens konsumtionsbaserade utsläpp följs upp ur klimatperspektiv med hjälp av spend-data och upphandlingsmyndighetens klimatschabloner för olika kategorier. Då dessa schabloner inte har korrigerats för inflation blir analyserna mycket osäkra.

Kommunen avser att:

- Genomföra projektet *Stadens resa*
- Genomföra ett pilotprojekt med fokus på klimatkalkyler i investeringsprocessen avseende kommunens egna verksamhetslokaler under 2024.
- Förbättra underlag och metodik för att hantera klimatmålen tydligare i kategoristyrningsarbetet.

3.6. Digitalt stöd för genomförandet

Eskilstuna kommun antog år 2020 ett program för digital transformation. Programmet sätter stort fokus på *Smart och individanpassad välfärd* och en *Digital hållbar stad och landsbygd*. Med en digital hållbar stad och landsbygd lägger Eskilstuna grunden för en smart stad (Smart city). Med hjälp av en gemensam IT-arkitektur och digital infrastruktur, som binder samman Eskilstuna med andra städer och regioner, ökas och tillvaratas dataflödet i stad och landsbygd. En IoT-plattform har upphandlats som ska kunna ta in externa data samt data från sensorer, bearbeta dessa och kommunicera med verksamheterna. Exempel på projekt inom Eskilstuna kommun avseende digitalisering är Digital tvilling och Digitala nycklar.

När det gäller digitalt stöd för klimatomställningen arbetar Eskilstuna kommun med två huvudspår; kommunkoncernens egna miljödata samt underlätta klimatåtaganden i Klimatprogrammet.



För att Eskilstuna kommun ska kunna bedriva ett effektivt och strategiskt arbete med miljöfrågor behövs både kunskap om tillståndet i miljön via olika indikatorer och uppföljning av det arbete med frågorna som sker i kommunorganisationen. Under 2023 har kommunen arbetat koncernövergripande med att analysera behoven av en digital tjänst som syftar till att ta ett helhetsgrepp på insamling och uppföljning av klimatdata på ett så kvalitetssäkrat och effektivt sätt som möjligt. Ambitionen är att data är öppet och tillgängligt för andra aktörer samt att möjliggöra analys och visualisering av data.

I Eskilstuna kommuns lokala klimatåtagande nyttjas digitaliseringens möjligheter för att göra det så enkelt det går för så många som möjligt att anta klimatåtaganden som leder till faktisk utsläppsminskning och klimatomställning. Åtagandena ger underlag för både uppföljning av de samlade åtagandenas potential att nå klimatmålet, identifiering av stödbehov samt lyfter fram aktörer och goda exempel för att inspirera fler att göra samma sak.

Kommunen avser att:

- Utveckla sätt som gör det lätt för olika slags aktörer att göra klimatåtaganden digitalt som leder till ett klimatpositivt Eskilstuna 2045.
- Automatisera insamlingen av klimatdata för kommunkoncernen och kvalitetssäkra den.

3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner

Inom ramen för arbetet med klimatprogrammet arbetar Eskilstuna kommun, i ett brett samarbete med olika aktörer i Eskilstuna, med att pröva, utveckla och implementera klimatlösningar utifrån de fem fokusområdena. Målet är att etablera en samverkansplattform för innovativa, inspirerande möten och samarbeten som kopplar samman och kompletterar befintliga stödfunktioner.

Utöver Viable Cities samverkar Eskilstuna kommun bland annat i följande regionala, nationella och internationella innovationssamarbeten och nätverk: Klimatkommunerna, Ekokommunerna, ICLEI, Fyra Mälarstäders samverkan kring klimat samt Länsstyrelsens miljö- och klimatråd.

Eskilstuna kommun medverkar i flera innovativa projekt. Som exempel kan nämnas nationella kompetenscentrumet Resilienta energisystem (RESILIENT) som koordineras av Mälardalens universitet. Syftet med Resilient är att tillhandahålla ny forskningsbaserad kunskap, verktyg och praxis som antar ett systemperspektiv för säker och effektiv energiförsörjning i hållbara, fossilfria energisystem. I kompetenscentret ingår över 40 olika samverkanspartners från industrin, akademien och offentliga aktörer och Eskilstuna kommun är involverade i ett projekt, ELOGE, som tittar på regionala scenarioanalyser över el- och effektbehov kopplat till utvecklingen av elektrifierade logistik- och anläggningssiter i energipositiva och självbalanserade städer.

Ett annat exempel är Energy Evolution Center (EEC) som invigdes under år 2022 och utvecklas till en arena för innovativa lösningar som leder till verklig energiomställning, ökad konkurrenskraft hos företag och en långsiktigt säkrad kompetensförsörjning. Dessa satsningar utgör en viktig del i det fortsatta arbetet och samarbetet mellan näringsliv, akademi och kommun.



Eskilstuna kommun arbetar för att utveckla ett attraktivt och klimatsmart verksamhetsområde, Gunnarskäl, där ett särskilt hållbarhetserbjudande och inriktningsmål arbetats fram. Detta anläggningsprojekt kan användas som systemdemonstrator för klimatneutrala byggarbetsplatser och användas för att testa nya innovativa lösningar i planerings-, upphandlings-, byggnads- och driftfas.

Under 2023 har arbetet med utvecklingen av återbruksgallerian ReTuna fortsatt. Under 2024 kommer detta arbete fortsätta för att utforska platsen som nationell testbädd för cirkulära affärer för att stötta små och medelstora företag i sin cirkulära omställning. Samtidigt utreds möjligheterna kring byggåterbruk och andra materialströmmar.

Det finns också nära samarbete mellan flera föreningar i Eskilstuna, kommunorganisationen och akademien genom det Klimathoppmöte som arrangeras i samband med Kunskapsfestivalen i Eskilstuna.

Kommunen avser att:

- Dela de erfarenheter som dessa samarbeten genererar med andra Viable Cities kommuner, övriga kommuner och andra aktörer via relevanta nationella mötesplatser och samarbeten samt genom seminarier och event i egen regi.
- Facilitera klimatarrangemang för ökat engagemang hos näringsliv och medborgare såsom Klimatevolution, Klimatsummit, Klimathoppmötet och Kunskapsfesten.

3.8. Klimatanpassning

Klimatanpassning är ett område som kräver samarbete inom kommunorganisationen. Kommunens funktioner för krisledning, samhällsplanering respektive klimatomställning behöver samverka med det gemensamma målet om ett samhälle som kan möta konsekvenserna av ett förändrat klimat.

Eskilstuna arbetar idag med klimatanpassning inom en rad olika områden i kommunorganisationen. En skyfallskartering har gjorts för kommunen vilken finns med i Eskilstunakartan. Dagvattenpolicy och -plan finns framtagen för Eskilstuna kommun. Dagvattenpolicyns mål för dagvattenhanteringen är att dagvattenhanteringen ska utformas så att skador på allmänna och enskilda intressen till följd av kraftiga regn och skyfall i ett förändrat klimat minimeras så långt det är rimligt. Klimatanpassningsperspektivet finns med i arbetet med översiktsplanen och detaljplaner, i nämndernas risk- och sårbarhetsanalyser samt i kommunens beredskapsarbete.

Ett systematiskt arbete med att hantera värmeböljor inom kommunens lokaler och verksamheter pågår, exempelvis anpassning av förskolor, skolgårdar och äldreboenden.

Kommunen avser att:

- Fortsätta utveckla, skapa översikt och samordna arbetet med klimatanpassning, dagvatten och VA inom koncernen.
- Under 2024 utreda och planera skyfallsåtgärder inom befintlig bebyggelse.



3.9. Klimatsmart mobilitet

I Eskilstuna kommuns klimatprogram läggs fokus på fem olika områden varav *Transportera och resa hållbart* är ett. Klimatberäkningar för Eskilstuna visar att transporter är det största enskilda utsläppsområdet och omfattar inrikes resor samt utrikes flyg och sjöfart. I Eskilstuna finns goda förutsättningar för hållbara transporter. En majoritet av Eskilstunas befolkning bor inom fem kilometers radie från något stadscentrum och det finns goda möjligheter att gå, cykla, åka buss och tåg eller ladda sitt elfordon. Eskilstuna Logistikpark och Eskilstuna Kombiterminal skapar förutsättningar för företag att transportera varor hållbart, bl a genom överflyttning till järnväg. Inom den geografiska platsen har kommunkoncernen en särskild roll att skapa förutsättningar för fossilfria resor vilket tydligt pekas ut i den kommunala översiktsplanen samt i trafik-, cykel- och kollektivtrafikplan. Men den viktigast förändringen ligger i att tänka om kring hur vi förflyttar oss och varor mellan oss, både lokalt och globalt.

Eskilstuna kommuns trafikplan tar ett helhetsgrepp på trafikfrågan i Eskilstuna kommun. Utgångspunkten är hur trafiken ska utformas för att skapa ett hållbart samhälle med god tillgänglighet och att människor känner sig trygga. Målet för trafikplanen är att bidra till ett mer attraktivt och hållbart Eskilstuna då planen omfattar alla transportslag. Inriktningen är att bilberoendet ska minska och att andelen gående, cyklister och kollektivtrafikresenärer ska öka.

Eskilstuna kommun har påbörjat sitt arbete med ett mer hållbart transportsystem genom att arbeta med flexibla parkeringstal med syfte att i planprocessen ge mer möjlighet och utrymme för hållbara transportslag i stället för bil. I kommunens egen verksamhet finns en omlastningscentral som samordnar leveranser till kommunala verksamheter. Ute i verksamheterna finns initiativ såsom låd/lastcyklar för att dels effektivisera transporter, dels för att minska klimatavtrycket. Ett kontinuerligt arbete pågår inom kommunkoncernen kring att ställa om fordonsflottan till att drivas med fossilfria drivmedel, framför allt el.

Kommunen avser att:

- Färdigställa uppdateringen av trafikplanen till en TROMP, Trafik Och Mobilitets Plan.
- Fortsätta investera i infrastruktur för hållbara resor och godstransporter.
- Se över hur mätmetoder och uppföljningsmodeller kan utvecklas inom området för hållbara transporter och klimatsmart mobilitet.

3.10. Rapportering och uppföljning

Kommunkoncernens klimatarbete rapporteras årligen till kommunstyrelsen och koncernens ledningsgrupp. Koncernens utsläpp har kartlagts enligt standarden Green House Gas Protocol inom scope 1–3. Kartläggningen följs inte upp årligen utan utgör kunskapsunderlag för koncernens klimatarbete och visar fördelningen mellan olika utsläppskategorier och hur utsläppen fördelas mellan olika verksamheter. För att kunna koppla klimatpåverkan till vad som utförs, byggs, köps in eller transporteras så tas mer detaljerade indikatorer och nyckeltal fram inom varje fokusområde och presenteras i en årlig klimatrapport. Då varje nämnd och bolagsstyrelse tar fram en egen plan



för klimat så sker samtidigt en rapportering av initiativ och åtgärder som pågår och planeras. En första samlad rapport för koncernens klimatarbete togs fram under våren 2023 och utgjorde ett av underlagen för kommunens strategiska inriktning 2024-2027.

Utsläpp av växthusgaser per invånare i kommunen följs upp i kommunens årsplan men uppgifterna (SMHI:s emissions-data) har en eftersläpning på ca 2 år. Den officiella statistiken är grunden för uppföljningen av Klimatprogram Eskilstuna. Resultat från andra verktyg, enkäter och annan information med vetenskaplig grund används för att ge en bra bild av hur arbetet fortskrider.

4. Viable Cities åtaganden

Innovationsprogrammet Viable Cities genomförs i bred samverkan, för att bidra till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 som en del i det svenska åtagandet att uppfylla mål i Agenda 2030 och Parisavtalet. I detta ingår att vara internationella föregångare i städers omställning.

Viable Cities arbetar med en bredd av aktörer på tvärs över vetenskapliga discipliner, branscher och samhällssektorer. Det kopplar samman excellenta forskningsmiljöer med stora och små företag inom en rad branscher samt offentliga verksamheter och civilsamhällesorganisationer.

Inom ramen för den roll som Viable Cities har som strategiskt innovationsprogram kommer programmet att verka för följande:

4.1. Samordning Klimatkontrakt 2030

Det sker nu en allt snabbare mobilisering kring omställningen lokalt, nationellt och internationellt där klimatkontrakten används som verktyg. Det kräver en bättre förmåga att samordna arbetet och kontinuerligt vidareutveckla kontrakten för att åstadkomma; uppskalning, breddning, replikerbarhet, prioritering samt en mer effektiv samordning av möten och dialoger mellan aktörerna.

Viable Cities programkontor utvecklar därför en samordningsfunktion för Klimatkontrakt 2030 i Sverige för att ytterligare stödja processen med klimatkontrakt där myndigheternas, kommunernas och övriga relevanta aktörers åtaganden utvecklas och vässas steg för steg. Detta görs parallellt med implementering och skalningen för att på ett bättre sätt att driva på omställningen. Samordningsfunktionen ska stödja uppbyggnaden av aktörernas gemensamma förmåga till omställning från kunskap till implementering och utveckla klimatkontraktet till nästa nivå – såväl i ett lokalt, nationellt som internationellt sammanhang.

Samordningsfunktionen ska höja kunskapen och skapa bättre möjligheter för kommuner och aktörer att på lokal nivå att dra nytta av och utveckla arbetssätt för att tillvarata de omfattande policypaket på EU-nivå som är ett resultat av European Green Deal (exempelvis Fit for 55 och taxonomiförordningen för hållbara investeringar).



4.2. Smart policyutveckling

Viable Cities har för avsikt att vara en mobiliserande aktör kring policy och regelverk med tillhörande insatser inom smart policyutveckling. Dels handlar detta om att ge kommunen bättre överblick avseende nuvarande och kommande svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer av relevans för städers klimatomställning (exempelvis policypaketet Fit for 55). Dels innefattar det processtöd för förändring av regelverk och normer för att i praktiken underlätta klimatomställningen. Detta kommer att koppla till myndigheternas åtaganden (avsnitt 5.1) samt utvecklingsarbetet kring systemdemonstratorer (se avsnitt 6.5).

4.3. Innovation

Viable Cities har för avsikt att utveckla sin roll som föregångare och intermediär (systemkopplare, mellanrumsledare, gränsgångare) för att stärka de koordinerande, mobiliserande och faciliterande insatserna i det framväxande ekosystemet för missionen om Klimatneutrala städer med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

För att underlätta för kommunen att implementera innovation som påskyndar klimatomställningen, kommer Viable Cities bidra med kompetensnätverk och processtöd, bland annat genom att engagera andra strategiska innovationsprogram i den fortsatta utvecklingen av Klimatkontrakt 2030. Det gäller framför allt inom mobilitet, energi, byggd miljö, cirkulär ekonomi, hälsa och digitalisering. Utifrån samarbetsavtalet som finns med det strategiska innovationsprogrammet Drive Sweden kring klimatsmart mobilitet kommer samverkan utvecklas ytterligare med såväl städer som myndigheter kring detta område, inte minst med Trafikverket.

4.4. Samordnad finansiering

Viable Cities kommer på följande sätt understödja kommunens behov av finansiering av klimatomställning och verka för samarbete och synergi mellan myndigheter och andra aktörer som finansierar klimatomställning och hållbar stadsutveckling.

- Viable Cities kommer fortsätta arbeta med utvecklade former för finansiering kopplat till Klimatkontrakt 2030 med de 23 städerna och de sex myndigheterna som är involverade i detta.
- Viable Cities kommer tillsammans med myndigheterna utveckla arbetet inom samordnad finansiering genom olika insatser som pågår inom området hållbar stadsutveckling, se 5.3 Samordnad finansiering.
- Viable Cities arbetar vidare med att utveckla former för klimatinvesteringsplaner för städer med sikte på att stödja samtliga städer i satsningen Klimatneutrala städer 2030.



4.5. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer

Viable Cities samverkar nära med de stödstrukturer som byggs upp kring EUs mission om klimatneutrala städer 2030 – såväl en plattform för genomförande av EUs mission, NetZeroCities som CapaCITIES, ett nätverk av nationella noder, som partnerskapsprogrammet Driving Urban Transitions (DUT). På EU-nivå diskuteras också närmare samverkan och synergier med systemmissionen “Adaptation to Climate Change”, liksom med “New European Bauhaus”.

5. Myndigheternas åtaganden

Myndigheterna åtar sig att samverka inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Myndigheterna bidrar på så sätt till syftet med det missionsdrivna arbetet att ställa om till klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Under 2024 fortsätter myndigheterna att utveckla stödjande strukturer och nya arbetssätt för en mer sammanhållen, strategisk och lärande utvecklingsprocess. I denna fungerar Rådet för hållbara städer som ramverk och strategiskt forum för myndighetssamverkan, Svensk modell för Hållbar utveckling, som operativ myndighetssamverkansplattform och Klimatkontrakt 2030 som gemensam innovations- och testlabb för de 23 städerna och myndigheterna.

Som en del av det kommer Klimatkontraktsmyndigheternas innovationsteam tillsammans ansvara för att driva följande innovationsprocesser: Policylab (5.1), Systemdemonstratorer (5.2) och Lokal portföljanalys (5.3). Arbetet innebär även medverkan i Transition Lab som Viable Cities faciliterar. Myndigheterna avser att på Arena klimatkontrakt, mötesplatsen för dialogverkstad mellan kommunerna och myndigheterna, under 2024 särskilt fokusera på utvecklingen av Klimatkontrakt 2030 som innovation av governance. (se 6.1)

Myndigheterna åtar sig att fortsätta det gemensamma arbetet kring följande utveckling under 2024 för att stödja kommunernas klimatomställning:

5.1. Smart policyutveckling

Tillsammans med kommunerna samverkar myndigheterna för att identifiera och bidra till utvecklingen mot mer ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel för hållbar stadsutveckling och klimatomställning samt öka förståelse och kunskap om befintliga regelverk. Med kommunernas utvecklingsbehov i en accelererad klimatomställning som fokus, ska processen fortsatt bygga på proaktiv dialog och ömsesidigt lärande.



Under 2024 fortsätter arbetet med policylabb inom ett eller flera av de identifierade utmaningsområdena: inkluderande och hälsofrämjande mobilitet, markanvändning och markanvisning, energiplanering- och energieffektivisering samt cirkulära resurs- och materialflöden. Ett gemensamt utvecklings- och planeringsarbete pågår genom samverkan och dialoger för att förtydliga policyutmaningar och identifiera huvudaktörer, samt säkerställa omställningspotential av policylabb.

5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling

Myndigheterna finansierar insatser för forskning, innovation, utveckling och systeminnovation som stödjer en snabbare klimatomställning. Myndigheternas stöd riktar sig till olika typer av forskning, innovation, tillämpning och demonstration och till viss del investeringsstöd. Stöd tillhandahålls genom öppna utlysningar och andra former såsom till exempel beställarnätverk, behovsägarnätverk och innovationsupphandling.¹⁵

Under 2024 åtar sig myndigheterna att fortsatt utveckla och finansiera nya typer av insatsformer, såsom. Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer, (Läs mer under 6.5) och Urban Twin Transition Center² för städers digitalisering.

5.3. Samordnad finansiering

Myndigheterna utvecklar löpande samordningen kring insatser som pågår inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning för att skapa bättre framförhållning och samlad information.

Baserat på den innovationsprocess om metodutveckling för lokala portföljanalyser som genomfördes 2023 avser myndigheterna att under 2024 leverera sammanställda utdata från vissa av myndigheternas finansiering till samtliga 23 kommuner. Innovationsarbetet kommer även att fortsätta under 2024 i syfte att dels höja kvaliteten och täckningen av levererade data, dels genom ett eller flera fördjupningsprojekt i samarbete med vissa intresserade kommuner för att effektivisera processen och öka nyttan hos mottagarna. Det långsiktiga målet med portföljanalyserna är att arbetet ska bidra i arbetet med städers klimatinvesteringsplaner.

Hållbarstad.se är Rådet för hållbara städers gemensamma webbplats. Här har myndigheterna åtagit sig att löpande publicera information om finansieringsmöjligheter och utlysningar samt samlat kunskapsstöd från alla ingående myndigheter som är med i Rådet för hållbara städer³.

² [Beskriv och hänvisa till länk](#)

³ Boverket, Energimyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Formas, Länsstyrelserna, Myndigheten för delaktighet, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes (Statens centrum för arkitektur och design) Statens konstråd, Sveriges Kommuner och Regioner, Tillväxtverket, Trafikverket och Vinnova



5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer

Myndigheterna ingår och arbetar med flera olika europeiska initiativ för att stödja utvecklingen av hållbara städer och samhällen.

I arbetet med att stödja svenskt deltagande i forskningsprogrammet Horisont Europa 2021–2027 ingår att bidra i utformning av utlysningar och aktiviteter samt informera och ge råd till aktörer som planerar att delta i ansökningar i olika europeiska satsningar. Myndigheterna samverkar även i genomförandet av EU:s regionala utvecklingsfond 2021–2027 med insatserna för hållbar urban utveckling.

Myndigheterna fortsätter medverka i partnerskapet Driving Urban Transitions to a Sustainable Future där utlysningar och andra aktiviteter inom området hållbar stadsutveckling kommer att vara aktuellt under de kommande åren samt EU-kommissionens satsning "New European Bauhaus"⁴ European Urban Initiative (EUI)⁵ och Urbact⁶.

Myndigheterna bidrar även för att utveckla stödjande funktioner för de städer som valts ut att ingå i missionen 100 klimatneutrala städer. Ett exempel är programmet "CapaCITIES"⁷. Genom "CapaCITIES" initieras och stärks nationella förändringsprocesser för att etablera nationella nätverk och styrningsstrukturer.

⁴ New European Bauhaus lyfter fram betydelsen av estetiska, sociala och kulturella värden i den gröna omställning

⁵ European Urban Initiative, är en hub för hållbar stadsutveckling på EU-nivå. EUI ska erbjuda stöd till städer för att förbättra och öka sin kapacitet i att utforma strategier, policyer och projekt för hållbar stadsutveckling. (urban-initiative.eu)

⁶ Urbact är ett europeiskt samarbetsprogram för utbyte och lärande inom hållbar stadsutveckling, Tillväxtverket.

⁷ Energimyndigheten och Viable Cities deltar



6. Strategiska utvecklingsprojekt 2024

De strategiska utvecklingsprojekten är viktiga acceleratorer för framväxten av ett ekosystem kring missionen om Klimatneutrala städer 2030 och utgör en gemensam plattform och arena för samverkan och lärande.

Under 2024 kommer följande strategiska utvecklingsprojekt att bedrivas inom Viable Cities Transition Lab, med syfte att vid den kommande revideringen av Klimatkontrakt 2030 kunna vidareutveckla innehållet i kontraktet.

6.1. Governance

Utvecklingen inom governance för klimatomställning, både på lokal nivå och mellan lokal, nationell och även EU-nivå, är grundläggande för en bredare kraftsamling och effektivare systemförändringar. Det handlar om att koordinera och leda olika aktörer på olika nivåer i syfte att snabba på klimatomställningen och bromsa klimatförändringarna för att kunna bygga en hållbar framtid. Governance syftar på processen och strukturen för att styra, leda och reglera en organisation, ett samhälle eller ett system. Det handlar om hur beslut tas, hur auktoritet och ansvar fördelas, och hur regler och riktlinjer upprätthålls och efterlevs. Det är en komplex process som involverar politiska, ekonomiska, tekniska och sociala aspekter som i sin tur kräver samarbete och engagemang från en bredd av samhällsaktörer.

Inför 2024 finns ett fortsatt stort utvecklingsbehov för en djupare förståelse för vad transformativ governance innebär och hur kommunerna och städerna kan arbeta med det i praktiken. Med erfarenheter och insikter från de första stegen kommer ett gemensamt analysstöd för klimatkontrakt att vidareutvecklas. Detta är ett arbete som måste ske i nära samarbete mellan Viable Cities, myndigheterna och kommuner. Arbetet kommer att samordnas av programkontoret som säkerställer ett förstärkt fokus på analys och uppföljning inom Arena Klimatkontrakt under 2024.

Mobiliseringen med hjälp av Klimatkontrakt 2030 har visat sig vara framgångsrikt och kommer fortsätta utvecklas för att ytterligare stärka, skala upp, bredda och snabba på omställningsarbetet. Det krävs en tydligare behovsorientering/ prioritering och skarpare åtaganden från flera håll; från de nationella myndigheterna, från kommunerna och också kopplat till Viable cities roll/ åtaganden.

Klimatkontraktet är ett nytt och innovativt verktyg för governance som bygger en långsiktig strategisk process från lokal till internationell nivå utifrån den gemensamma missionen om klimatneutrala och hållbara städer 2030.



6.2. Klimatinvesteringsplaner

En grundtes i missionsdriven innovation är att staten och offentliga organisationer på olika nivåer i samhället tar en aktiv roll i att samskapa och omforma marknader i samspel med näringslivet och andra samhällsaktörer som akademi och civilsamhälle.

Klimatinvesteringsplaner är en central del i arbetet med en utvecklad governance för missionen och under 2024 kraftsamlar vi inom Klimatinvesteringsplaner på flera områden; analyser och test om hur klimatinvesteringsplaner kan kopplas till ordinarie beslutsprocesser, inklusive färdplaner för klimatneutralitet på stadsnivå, analyser av nödvändiga klimatinvesteringar inom områden med stor påverkan på klimatutsläpp, exempelvis värme/kyla, mobilitet, mat osv, ekonomiska analyser av multipla nyttor av klimatomställning, exempelvis där klimatomställning kan bidra till såväl kostnadsbesparingar som kvantifierade nyttor som exempelvis ökad hälsa, fler arbetstillfällen, trygghet etc., hur hållbarhetsindikatorer kan införlivas mer systematiskt inom kommersiell förvaltning och kontraktshantering

Under 2024 vidareutvecklas Viable Cities finansiella dashboard och införlivar investeringsplanssidan, finansiella indikatorerna och de finansieringsflöden som tillhandahålls av olika nationella myndigheter (se avsnitt 5.3). Funktionerna hos olika finansiella instrument kommer att kartläggas och ett antal lärcase startar där finansiella färdplaner tas fram. Dessutom kommer en utvecklad samverkan med investerare för att diskutera hur man mobiliserar privat finansiering för klimatneutrala städer.

Arbetet med Klimatinvesteringsplaner i Sverige hänger nära samman med vad som händer inom plattformen för genomförande av missionen om klimatneutrala städer på europeisk nivå, NetZeroCities.

6.3. Konkurrenskraft genom omställning

En stark mobilisering för omställning till klimatneutralitet kan ge förutsättningar för företag i Sverige att utveckla nya affärsstrategier, och helt nya marknader, som i sin tur ger konkurrenskraft genom att driva en omställning till ett klimatneutralt och hållbart samhälle. Detta är avgörande för Sveriges ambition att vara världens första fossilfria välfärdsland och vårt klimatpolitiska ramverk. Företagens roll i klimatomställningen är central, både som stora utsläppare av växthusgaser men också som leverantör av lösningar för klimatomställning och klimatanpassning.

Under 2024 kraftsamlar Viable Cities inom initiativet Klimatkonkurrenskraft för att tillsammans med en rad andra aktörer utforska vilka systemiska förändringar som kan accelerera samverkan kommun-näringsliv för att uppnå missionen klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser. Samverkan med de myndigheter som signerar Klimatkontraktet är i detta arbete en central aspekt för att kunna driva policyförändringar. Initiativet är främst riktat mot de 23 städer som signerar Klimatkontrakt 2030, med målsättningen att skapa kunskap som kan användas i alla svenska kommuner.



Syftet är att tillsammans kraftsamla kring viktiga insatsområdena kopplat till städernas omställningsresor där företagen mobiliseras och är systematiskt engagerade. En viktig del i arbetet är att stärka varandra i att möta de möjligheter och utmaningar som EUs satsning på bland annat "Fit for 55" innebär. Exempel på insatsområden är upphandling, kompetensförsörjning, näringslivsutveckling och etablering. I arbetet ingår att granska möjligheten att använda kommunala policydokument som upphandlingspolicy, näringslivsprogram och samt ägardirektiv för de kommunala bolagen för att driva utvecklingen. I arbetet samverkar Viable Cities även med näringslivsorienterade organisationer och initiativ på internationell, nationell och regional nivå där en viktig aspekt är rättvis och inkluderande omställning.

6.4. Medborgarengagemang

Nuvarande samhällsutmaningar innebär att flera kriser sammanfaller med klimatkrisen. Det gäller bland annat pandemin, kriget i Ukraina, kriser vad gäller energi, mat, råvaror och kritiska mineraler, biodiversitet och demografi. Utmaningarna förstärks av att vi samtidigt upplever en demokratisk utveckling där en växande andel av befolkningen känner sig utanför.

Under 2024 att vidareutvecklas samarbetet mellan städer, myndigheter och andra aktörer för att skapa förutsättningar för medborgarengagemang i klimatomställningen. Inte minst genom utveckling av nya former av medborgarinvolvering i lokala klimatkontrakt och samspel med europeiska satsningar på området.

Under 2024 mobiliseras ett antal lärcase, tester och satsningar inom medborgardeltagande för att bygga på att ge reellt inflytande till medborgarna för att snabba på klimatomställningen.

Detta ökar behovet av satsningar som syftar till inkludering och att sätta medborgarna i centrum för omställningen till klimatneutralt och hållbart samhälle, bland annat genom nya former för medborgarinvolvering (exv medborgarråd) och utveckling av attraktiva livsmiljöer (exv New European Bauhaus) och politik för gestaltad livsmiljö. Medborgarnas kunskap och expertis måste tas tillvara i de beslut som påverkar deras liv, och dessa beslut måste förankras med det stora flertalet för att kunna leda till åtgärder och förändringar i den takt och omfattning som krävs.

6.5. Systemdemonstratorer

Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer är ett strategiskt utvecklingsprojekt inom Klimatkontrakt 2030. Förväntan på systemdemonstratorerna är att de ska ha en väsentlig roll i städernas förmåga att snabba på omställningen samt skapa hög synlighet och engagemang lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Satsningen har en tydlig inriktning mot missions-orienterad innovation, och betonar tydligt vikten av systemperspektiv i omställningsarbetet. En viktig del i insatsformen är ett portföljtänk, där flera åtgärder, initiativ och experiment tillsammans utgör en större helhet. Systemdemonstratorerna tar sin utgångs-punkt i centrala områden i Klimatkontrakt 2030 och är tänkta att bidra till utveckling av kontraktet utifrån insikter från arbetet.



Viable Cities och myndigheterna åtar sig att bidra till att systemdemonstratorerna lyfts i viktiga sammanhang på nationell och internationell nivå samt att dra nytta av insikterna från systemdemonstratorerna i syfte att möjliggöra uppskalning. Samtliga kommuner inom Klimatkontrakt 2030 åtar sig att dra nytta av insikterna från systemdemonstratorerna i syfte att möjliggöra uppskalning.

6.6. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt

Under 2024 sker en fortsatt mobilisering och utveckling för att stärka kopplingen mellan det svenska och europeiska arbetet med missionen klimatneutrala städer 2030. Det sker inom en rad initiativ som involverar såväl städer, myndigheter som Viable Cities som program. Exempel är NetZeroCities (som är en plattform för genomförande av Cities Mission, med utvecklingsarbete kring bland annat Climate City Contract och Climate Investment plans), partnerskapet Driving Urban Transitions (med forsknings- och innovationsprojekt inriktade mot 15-minutersstaden, energipositiva stadsdelar och cirkulär urban ekonomi) samt CapaCITIES (som utvecklar nationella stödplattformar likt Viable Cities i fler europeiska länder).

New European Bauhaus-initiativet lanserades av EU-kommissionen i januari 2021, och kopplar samman EUs gröna giv med vår byggda miljö. I genomförandeplanen för Cities Mission pekar EU-kommissionen på att EUs Climate City Contract ska möjliggöra medverkande städer att integrera och stärka värden och principer i New European Bauhaus-initiativet i sina planer för klimatneutralitet. Arbete kring New European Bauhaus sker i samverkan med Boverkets (Rådet för hållbara städer) regeringsuppdrag att samordna Sveriges medverkan i New European Bauhaus.

På ett liknande sätt som EU samlar 100 städer sker ett samarbete i det globala initiativet Mission Innovation, där en första etapp avser att samla cirka 300 globala städer.

7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering

Viable Cities och kommunen är överens om att genomföra en årlig uppföljning av kommunens resultat inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Viable Cities tar fram underlag för en årlig uppföljning på kommunal och nationell nivå.

7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen

- En GHG kartläggning för att identifiera hur utsläppen ser ut inom respektive förvaltning och kommunägt bolag i kommunkoncernen gjordes under 2022. Under 2023 har varje



förvaltning och bolag arbetat fram sin egen Plan för klimat för att minska den egna negativa klimatpåverkan och öka sin positiva klimatpåverkan.

- Kommunens 4-åriga strategiska inriktning för 2024-2027 har beslutats av kommunfullmäktige under 2023 och Klimatsmart är ett av de 7 prioriterade strategiska målen. En Koncernutvecklingsgrupp har bildats för att se till att det strategiska målet uppfylls.
- Arbetet med att ta fram en Energiplan för Eskilstuna kommun har inletts under 2023. Ett lokalt framåtblickande perspektiv med prognoser och scenarier är en utmaning. Arbetet har nu bromsats i väntan på den statliga utredningen om Lagen om kommunal energiplanering.
- En ny processledare samt resurs för externa ansökningar har anställts under året.
- Ett nytt lokalt klimatåtagande lanseras i december 2023 med åtaganden kopplade till fokusområdena och med en ambition om 250 signerade aktörer 2027.
- Framtagning av rapport för att kartlägga utmaningar och möjligheter inom bygg och anläggning mellan olika städer inom Viable Cities: Klimatneutrala städers verklighet och utmaningar.
- Organiseringen av det interna klimatarbetet med fem fokusområdesteam med expertkompetens från förvaltningar och bolag och en samordningsgrupp är nu väl etablerad. Samverkan och förbättrad kommunikation inom koncernens verksamheter är styrkorna med organiseringen tillsammans med samsyn och gemensam kompetenshöjning inom teamen. Inom varje fokusområde pågår även många initiativ som involverar olika externa aktörer. Se exempel:
 - Transportera och resa hållbart
 - Transportklustret bestående av lokala åkerier arbetar för att skapa en gemensam röst för branschens klimatomställning på lokal nivå och fick ta emot kommunens miljöpris för sitt arbete.
 - Övergång till elektrifierade personbilar inom kommunen har genererat en väsentlig besparing av drivmedelskostnader och tid för verksamheterna.
 - Använda och producera energi effektivt
 - Ett värmeåtervinningsinitiativ pågår för att utforska hur värmeintensiva företag kan kopplas upp på fjärrvärmenätet.
 - Energieffektiviseringsverktyget, Energitrappan, används för att hjälpa företag att minska sin energiförbrukning.
 - Bygga, renovera och anlägga med låg klimatpåverkan
 - Kunskapshöjande insatser pågår inom kommunen för att planera, projektera och upphandla bygg- och anläggningsprojekt med låg klimatpåverkan.
 - Planeringen av ett nytt klimatneutralt verksamhetsområde, Gunnarskäl, pågår där nya arbetssätt och metoder kan testas.
 - Konsumera och producera medvetet



- En grupp kopplade till handeln, med den cirkulära handelsplatsen Återbruksgallerian ReTuna i spetsen, arbetar med hur handeln kan bidra till klimatomställningen i initiativet "Handla hållbart för Eskilstuna".
- Dialoger har inletts med externa aktörer för att undersöka möjligheter och intresse kring ett byggåterbruk i Eskilstuna.
- Lagra och ta upp växthusgaser
 - Olika initiativ pågår för att utreda möjligheter kring kolinlagring i biokol samt möjligheter kring återvätning av torvmark.

7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen

- En politisk satsning på extra klimatmedel i budgeten inrättades 2022 för att stötta kommunens förvaltningar i genomförandet av klimatåtgärder. Klimatmedlen har varit avgörande för att kunna genomföra klimatsatser och öka takten i omställningen. Under 2023 har följande projekt fått klimatmedel:
 - Pilotprojekt för [fraktykelleveranser](#) på kommunens omlastningscentral,
 - Snabbspår för energieffektivisering i kommunala verksamheter,
 - Pilotprojekt med elscooters inom vård och omsorg,
 - Utveckling av CirkuLäran till att omfatta grundskola och gymnasium,
 - Planteringsåtgärder Balsta allé,
 - Färdplan för inköp av klimatneutrala livsmedel,
 - Utredning av möjligheter till återvätning av torvmarker,
 - Utveckling av klimatspendanalys (med leverantör),
 - Byggåterbruksdepå i Eskilstuna – genomförandeprojekt,
 - Kunskapshöjande insats Cirkulär beställare,
 - Kunskapslyft bygg och anläggning,
 - Utredning Skogens värde
- En intern heldagskonferens, en Klimatsummit, samlade ca 85 personer med inflytande över koncernens klimatarbete inför budgetupptakten och skrivandet av den första Klimatrapporten för koncernen. Konferensen med bland annat 13 olika klimat-case att lösa, en skrytkavalkad och en utställning med verksamheternas klimatplaner uppskattades och konferensen kommer att genomföras årligen framöver.
- En framgångsrik modell för att jobba med energismartare företag - Energitrappan, har tagits fram och testats av företag i samarbete mellan EEC, Eskilstuna kommuns energi- och klimatrådgivning och Energikontoret Mälardalen
<https://www.energyevolutioncenter.se/verksamheten/energitrappan/>.
- Inom kommunkoncernens energieffektiviseringsarbete ger det långsiktiga arbetet med Upprustning med energifokus, UPMEF, fortsatt goda resultat
<https://www.energyevolutioncenter.se/godaexempel/andra-goda-exemplet/>.



Pågående energirelaterade projekt i urval är översyn av kökens energianvändning, batterilager i ishallen och en innovativ energigemenskap vid ett nybyggnadsprojekt.

- Kommunens fordonsenhet har ombildats till en transportenhet. Genom ett helhetsgrepp kring transporter stöttar transportenheten kommunens verksamheter i att hitta effektiva transportlösningar. Ett exempel är den snabba pågående elektrifieringen av kommunens personbilar som både minskar inköp av fossila drivmedel och sparar tid för verksamheterna, som slipper åka iväg för att tanka sina fordon.
- Koncernen arbetar med kategorystyrda inköp där man har identifierat tre viktiga perspektiv; potential klimatnytta, potential besparing, potential lokala anbud. Kategorier som hanteras under 2023 är anläggningsentreprenader, byggtreprenader, livsmedel samt textilier och arbetskläder. Kategorin möbler och inredning har tidigare skapat bättre förutsättningar för och fokus på ett ökat återbruk.

7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat.

7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna

Inom Klimatkontrakt 2030 har myndigheterna under 2023 arbetat gemensamt med fyra innovationsprocesser. Inom Smart policyutveckling har fyra utmaningar identifierats för policylabb. I två städer testas Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer. En metod för lokal portföljanalys har testats och skalas upp. En fördjupad analys kring Klimatkontrakt som modell för utvecklad governance har genomförts.

Smart policyutveckling

Under 2023 genomfördes flera gemensamma workshops med klimatkontraktskommuner och klimatkontraktsmyndigheter, för att påbörja utvecklingen av mer ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel. Fyra utmaningsområden identifierades och dessa kartlades och utreddes vidare med mål att fatta beslut om uppstart av flera så kallade policylabb inom ett eller flera av de identifierade områdena. Representanter från myndigheterna arbetade vidare mellan workshopparna med att bearbeta data som kom fram och planerade för kommande arbete. Allt arbete skedde under utforskade och lärande former med alla inblandade

Systemdemonstratorer

Under 2023 har satsningen på Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer fortsatt. Utlysningen Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Planeringsfas genomfördes, och två städer beviljades stöd. Utlysningen kommer under 2024 sömlöst att följas av utlysningen Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Genomförandefas, vilken endast kommer vara



öppen för samma två städer som beviljats stöd i Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Planeringsfas.



Lokala portföljanalyser

Under 2023 har myndigheterna fortsatt att utveckla en metod för portföljanalys av myndigheternas samlade finansiering till städer. Metoden har under året testats i dialog med fem av kommunerna. Syftet har under året varit att undersöka och användningsområden i kommunerna, samt för att möjliggöra för en uppskalning till samtliga 23 kommuner. Årets arbete och genomfört test presenterades och vidareutvecklades gemensamt under Transition Lab Forum i Kristianstad under hösten.

Stärkt myndighetssamverkan

Under 2023 har myndigheterna inom Rådet för hållbara städer beviljats medel från det nationella programmet inom europeiska regionalfonden för att utveckla en mer operativ myndighetsgemensam samverkansplattform. Samverkansplattformen har fått namnet Svensk modell för hållbar urban utveckling. Syftet är att kraftsamla kring myndigheternas mer operativa arbete och utveckla ett samordnat och gemensamt arbete för att stärka kommunernas innovationskapacitet. I syfte att öka synergierna och lärandet mellan flera av myndigheternas närliggande uppdrag och initiativ beslutade Rådet för hållbara städer att under 2023 se över hur Rådet kan stärkas i sin roll som strategiskt forum och utgöra ett ramverk för den operativa samverkansplattformen Svensk modell för urban hållbar utveckling och Klimatkontrakt 2030 som en gemensam innovations- och testlabb för de 23 städerna och myndigheterna samt ytterligare andra identifierade närliggande initiativ.

Klimatkontrakt som governancemodell

Utvecklingen inom governance för klimatomställning, både på lokal nivå och mellan lokal, nationell och även EU nivå, utgör grundläggande förutsättningar för bredare kraftsamling och effektivare systemförändringar. Under 2023 riktade myndighetssamverkan, med Vinnovas analysstöd, ett särskilt fokus på governancefrågorna. I nära samarbete med Viable Cities och med aktiv medverkan av både myndigheterna och städerna, genomfördes ett strategiskt analysprojekt "Klimatomställning av städer – en svensk modell för att öka takten i omställning." Utifrån de praktiska erfarenheterna under de senaste två decennierna, har begreppet "governance" för klimatomställning kunnat tas fram ur ett operativt perspektiv. Governance används när en myndighet behöver gå bortom det man har direkt rådighet över för att förverkliga ett mål, vilket också innebär systemskiften att gå från stuprörsbaserad verksamhet till helhetstänkande inom offentlig förvaltning. I governance samverkar myndigheten med näringsliv, civilsamhälle och akademi.

8. Kontraktet

Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, såsom de formuleras ovan, ska gälla för 2024. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020, den andra 2021 och den tredje 2022. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.



Klimatkontrakt 2030

Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, såsom de formuleras ovan, ska gälla för 2024. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020, den andra 2021 och den tredje 2022. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Stockholm den 8 december 2023

XX, kommunstyrelseordförande
XX kommun

Robert Andrén, generaldirektör
Energimyndigheten

Olga Kordas, programchef
Viable Cities

Darja Isaksson, generaldirektör Vinnova

Johan Kuylenstierna, generaldirektör
Formas

Elisabeth Backteman, generaldirektör
Tillväxtverket

Roberto Maiorana, generaldirektör
Trafikverket

Björn Risinger, generaldirektör
Naturvårdsverket





Bilaga 1 – länkar till dokument

Nedan finns länkar till de mest relevanta dokumenten i relation till Klimatkontrakt 2030 för [stad].

| LÄNKAR TILL RELEVANTA DOKUMENT | |
|---|--|
| Klimatkontrakt 2030 Umeå ver 2020 | Umeås lokala miljömål 2020 (2020) |
| Klimatkontrakt 2030 Umeå ver 2021 | Strategisk plan för Umeå kommun 2016-2028 (2016) |
| Klimatkontrakt 2030 Umeå ver 2022 | Översiktsplan för Umeå kommun (2018) |



Bilaga 2 – Jämförelsetabell Städernas Klimatmål (Under Bearbetning)